

Informácia

O nemeckých nárokoch na dôchodok pre niekdajších zamestnancov v gete podľa najnovšej judikatúry spolkového sociálneho súdu (tzv. dôchodok za prácu v gete) podľa zákona o vyplácaní dôchodku za práce v gete (ZRBG)

1. O čo ide?

Podľa ZRBG*) sú pri obetiach nacionálneho socializmu považované obdobia práce v gete, ktoré sa nachádzalo na území obsadenom Nemeckou ríšou alebo na pričlenenom území, za určitých predpokladov za doby príspevkov. Z týchto dôb je možné vyplácať aj nemecký dôchodok v zahraničí.

Pri doterajšom právnom výklade – ktorý sa ďalekosiahlo opieral o predošlú judikatúru spolkového sociálneho súdu (BSG) – to viedlo k tomu, že mnohé žiadosti museli byť podľa zákona ZRBG zamietnuté.

Spolkový sociálny súd stanovil teraz v mnohých rozsudkoch nové kritériá pre priznanie dôb príspevkov za prácu v gete podľa ZRBG. Zmeny v právnom výklade môžu viesť k tomu, že obeť, ktorých žiadosť bola v minulosti zamietnutá alebo ktoré upustili od podania žiadosti, môžu teraz podľa zákona ZRBG dostať dôchodok. Pri obetiach, ktoré už dostávajú nemecký dôchodok, môže dodatočné započítanie dôb príspevkov za prácu v gete viesť k vyššiemu dôchodku.

Naším cieľom je, osobám, ktorých sa to týka, čo možno najrýchlejšie a bez byrokracie dopomôcť k ich nárokom. Pomocou nasledujúcich interpretácií by sme Vám chceli podať bližšie informácie k zákonu ZRBG a zmenenému právnomu výkladu. Tieto informácie by Vám mali umožniť posúdenie, či podľa zákona ZRBG patríte k okruhu oprávnených osôb.

2. Čo sa zmenilo?

V rozsudkoch z 02. a 03.06.2009 (spisová značka okrem iného B 13 R 81/08 R a B 5 R 26/08 R) zreteľne zredukoval spolkový sociálny súd požiadavky na charakteristiku „zamestnania na základe rozhodnutia z vlastnej vôle“ a „odmeny“ (bližšie porovnaj ods. 3.3).

V ďalších dvoch rozsudkoch z 19.05.2009 (spisová značka B 5 R 14/08 R a B 5 R 96/07 R) okrem toho spolkový sociálny súd rozhodol, že obeť, ktorých doby príspevkov za prácu v gete môžu byť priznané podľa ZRBG, môžu za rozšírených predpokladov získať náhradné doby z dôvodu pobytu v zahraničí do 31.12.1949 podmieneného prenasledovaním po dovŕšení 14. roku života. Dodatočné započítanie náhradných dôb nemôže viesť len k vyššiemu nároku na dôchodok, ale bude mať aj za následok, že niekdajší zamestnanci z geta získajú po prvýkrát nárok na nemecký dôchodok.

Ďalej zmenili nemecké inštitúcie dôchodkového poistenia svoje právne ponímanie v tom zmysle, že k oblastiam chápaných hľadiska zákona ZRBG patrí aj **Podnestersko**. Za obdobia zamestnania v gete, ktoré ležalo v Podnestersku, je preto možné získať v budúcnosti tiež doby príspevkov za prácu v gete podľa ZRBG.

*) Zákon o vyplácaní dôchodkov za práce v gete z 20.06.2002 (zbierky zákonov. I S. 2074)

Nakoniec sa inštitúcie dôchodkového poistenia prostredníctvom výkladu rozhodli, že zohľadnenie obdobia práce v gete v zahraničnom dôchodku už spravidla nie je prekážkou pri započítaní dôb príspevkov za prácu v gete podľa ZRBG.

3. Ktoré predpoklady pre započítanie dôb príspevkov za prácu v gete treba ešte splniť?

Predpokladom pre zohľadnenie dôb príspevkov za prácu v gete podľa ZRBG je, že

- ste obeťou nacionálneho socializmu v zmysle nemeckého spolkového zákona o odškodnení (BEG) (porovnaj ods. 3.1) a
- ste sa z donútenia zdržiavali v gete, ktoré sa nachádzalo na území obsadenom Nemeckou ríšou alebo na pričlenenom území (porovnaj ods. 3.2) a
- ste vykonávali činnosť za odmenu, ktoré sa uskutočňovalo z rozhodnutia na základe vlastnej vôle (porovnaj ods. 3.3).

Aj vdovy príp. vdovci týchto osôb majú tieto nároky podľa ZRBG. V tomto prípade musia byť splnené uvedené predpoklady u osoby zosnulej/zosnulého ako obeť.

3.1 Právne postavenie ako obeť

Predpokladom pre zohľadnenie dôb príspevkov za prácu v gete je najprv Vaše právne postavenie ako obeť v zmysle § 1 nemeckého spolkového zákona o odškodnení (BEG). Pri žiadostiach o vdovský dôchodok postačuje, ak bol obeťou zosnulý(á); pozostalý(á) nemusí byť obeťou.

3.2 Pobyť v gete z donútenia

Zdržiavali ste sa v gete z donútenia. Pobyť v koncentračnom tábore alebo pracovnom tábore nie je do ZRBG zahrnutý; tieto obdobia sa však môžu zohľadniť po dovŕšenom 14. roku života ako náhradné doby.

Geto sa nachádzalo v oblasti, ktorá bola obsadená Nemeckou ríšou alebo bola k nej pričlenená. Patria sem predovšetkým getá na obsadených alebo pričlenených poľských územiach ako aj na obsadených sovietskych príp. pobaltských územiach. K obsadeným územiám patrí teraz aj **Podnestersko**.

3.3 Vykonávanie činnosti v gete

Vykonávali ste v gete určitú činnosť, ktorá sa realizovala z rozhodnutia na základe vlastnej vôle. Tento predpoklad je splnený prostredníctvom každej činnosti na základe vlastného snaženia alebo na základe sprostredkovania, ako napr. prostredníctvom židovskej rady.

Vykonávali ste činnosť za odmenu. Odmena je akýkoľvek plat v peniazoch alebo naturáliách (napr. v potravinách). Na výške odmeny nezáleží. Postačuje, ak bola poskytnutá len „voľná obživa“. Ďalej nezáleží na tom, či bola odmena vyplácaná priamo robotníkom v gete alebo ju dostávala tretia osoba (napr. židovská rada na zásobovanie geta).

Zohľadnenie nútených prác ako dôb príspevkov za prácu v gete **neprihádza** tak ako predtým do úvahy.

4. Kto teda potom môže dostať nemecký dôchodok?

Ako nemecké dôchodkové dávky prichádzajú do úvahy starobný dôchodok z dôvodu dovŕšenia 65. roku života alebo – po smrti obete – vdovský alebo vdovecký dôchodok.

Predpokladom pre nárok na nemecký dôchodok je však to, že spĺňate čakaciu dobu (minimálnu dobu poistenia). Čakacia doba činí nielen pre starobný dôchodok z dôvodu dovŕšenia 65. roku života, ako aj pre vdovský príp. vdovecký dôchodok päť rokov (60 kalendárnych mesiacov). Môže byť splnená aj prostredníctvom dôb nemeckých príspevkov (ako aj dôb príspevkov za prácu v gete podľa ZRBG) a náhradných dôb (napr. prostredníctvom dôb prenasledovania nacionálnym socializmom po dovŕšenom 14. roku života alebo pobytom v zahraničí podmieneným prenasledovaním do 31.12.1949). V rámci práva Európskeho spoločenstva alebo v rámci dvojstrannej dohody o sociálnom poistení (napr. s Izraelom alebo USA) je možné čakaciu dobu splniť aj spočítaním nemeckých a zahraničných dôb poistenia.

Upozornenie pre osoby s bydliskom v Poľsku

Ak ste mali svoj bežný pobyt do 31.12.1990 v Poľsku, tak potom platí pre ďalšie trvanie Vášho pobytu v Poľsku nemecko-poľská dohoda o dôchodkoch z 09.10.1975. Potom budú dôchodky vyplatené samotnou poisťovňou v štáte pobytu (t.j. v týchto prípadoch poľskými poisťovňami). Z dôb príspevkov za prácu v gete podľa ZRBG a prípadných iných dôb v Nemecku nemáte preto žiadny nárok na výplatu nemeckého dôchodku do Poľska.

5. Čo treba zariadiť?

5.1 Ešte prebieha sporné konanie o započítaní dôb príspevkov za prácu v gete

Ak vo Vašom prípade ešte prebieha konanie na základe námietky alebo súdne konanie o započítaní dôb príspevkov za prácu v gete podľa ZRBG a príp. o vyplácaní nemeckého dôchodku, tak preveríme, či je teraz možné priznanie týchto dôb a vyplácanie dôchodku. V danom prípade dostanete nové rozhodnutie. Nepotrebuje k tomu podať žiadnu zvláštnu žiadosť. Tieto súdne prejednávane sporné konania budeme spracovávať prednostne.

5.2 Žiadosť o dôchodok bola už zamietnutá, neprebieha sporné konanie

Ak bola Vaša žiadosť o dôchodok podľa ZRBG v minulosti podľa vtedajšieho právneho výkladu zamietnutá, bez toho aby o tom prebiehalo konanie na základe námietky alebo súdne konanie, tak my zamietnuté rozhodnutie preveríme z úradnej moci, t.j. nemusíte podávať opätovnú žiadosť. Ako náhle bude možné podľa nového právneho výkladu započítať podľa ZRBG doby príspevkov za prácu v gete a v danom prípade vznikne nárok na dôchodok, tak dostanete nové rozhodnutie.

S ohľadom na množstvo odmietnutých žiadostí sa môže preverenie realizovať len postupne, a síce začne sa najstaršími ročníkmi. Právnymi zástupcami zastupovaní poistenci nebudú pri tom uprednostňovaní.

U poisťovateľa, ktorý predchádzajúcu žiadosť zamietol, môžete podať žiadosť o preverenie. Takáto žiadosť by nám pomohla, lebo takto by sme mohli rýchlejšie aktualizovať náš stav údajov (napr. pri novej adrese). Prosíme Vás však o pochopenie, že príslušné žiadosti budú môcť byť spracované len postupne podľa ročníkov.

5.3 Už je poberaný dôchodok, doby príspevkov za prácu v gete boli však zamietnuté príp. neboli uplatnené

Pokiaľ už poberáte nemecký dôchodok, ale v minulosti bola už v súlade s vtedajšou jurisdikciou zamietnutá žiadosť o nové stanovenie dôchodku a zohľadnenie dôb príspevkov za prácu v gete alebo ste upustili od žiadosti zohľadnenia takýchto dôb, tak Vám odporúčame, aby ste si podali (opätovnú) žiadosť na nové stanovenie Vášho dôchodku, ak si myslíte, že teraz spĺňate predpoklady podľa ZRBG. Žiadame Vás, aby ste si podali žiadosť o nové stanovenie dôchodku s presným uvedením Vašich osobných údajov a nemeckého čísla poistenia neformálne u poisťovateľa, ktorý vypláca dôchodok.

5.4 Žiadosť o dôchodok ešte nebola podaná

Ak ste v minulosti nepodali ešte žiadnu žiadosť o nemecký dôchodok a preto ani nedostávate žiadny dôchodok, ale si myslíte, že spĺňate predpoklady podľa ZRBG, tak by ste mali čo najskôr žiadosť o dôchodok podať. Žiadosť s presným uvedením osobných údajov treba nasmerovať najskôr neformálne na **Nemeckú spolkovú inštitúciu dôchodkového poistenia, 10704 Berlín**. Tam bude určená pre Vás kompetentná nemecká poisťovňa, od ktorej dostanete ďalšie informácie.

Žiadosť by ste mali podať aj vtedy, keď ešte nemáte žiadny dôkazový materiál príp. svedecké vyhlásenia o dobách uplatňovaných v súvislosti s príspevkami za prácu v gete. Kompetentná nemecká poisťovňa sa potom s Vami spojí a bude Vám podľa možnosti nápomocná pri zaobstarávaní dôkazových prostriedkov.

Pri pobyte v štáte Európskeho hospodárskeho priestoru alebo v štáte, s ktorým Nemecko uzavrelo dvojstrannú dohodu o sociálnom poistení (napr. Izrael, USA), môžete žiadosť podľa ZRBG podať aj u zahraničnej dôchodkovej poisťovne. Táto potom postúpi žiadosť obratom nemeckej poisťovni.

6. Na čo treba dbať, keď ste už žiadali o dávku podľa smernice o priznávaní alebo bola táto vyplatená?

Nároku na dôchodok podľa ZRBG nestojí nič v ceste, ak ste už dostali jednorazovú dávku vo výške 2.000 Euro podľa smernice spolkovvej vlády z 01.10.2007 o priznaných dávkach obetiam za prácu v gete, ktorá nebola nútenou prácou a doteraz zostala bez zohľadnenia právneho sociálneho poistenia (smernica o priznaní), od Spolkového úradu pre centrálné služby a verejné otázky majetku (BADV).

Žiadosť podľa smernice o priznávaní nenahrádza však žiadosť o dôchodok podľa ZRBG. Ak si myslíte, že spĺňate predpoklady podľa ZRBG, musíte – pokiaľ sa nerealizuje žiadne preverovanie z úradnej moci (porovnaj odsek 5.2) – samostatne podať žiadosť o dôchodok u dôchodkovej poisťovni. V žiadosti o dôchodok upozorníte, prosím, na to, že už ste o dávku žiadali alebo ste ju aj dostali podľa smernice o priznávaní .

Ak ste už priznanú dávku dostali a dodatočne dôjde k schváleniu dôchodku pri zohľadnení Vašej práce v gete ako doby príspevkov za prácu v gete, tak ste povinný priznanú dávku vrátiť späť úradu BADV. Povinnosť vrátenia platby späť si môžete splniť aj tým, že nás splnomocníte k tomu, aby sme Vám z dôchodku zadržali priznanú dávku a aby sme ju postúpili úradu BADV. Odporúčame Vám túto možnosť využiť. Má to pre Vás tú výhodu, že sa nemusíte starať o vrátenie vyplatennej sumy a ušetríte náklady na prevod.

7. Kto Vám poradí a pomôže?

V rámci tejto informácie nemôžu byť samozrejme zodpovedané všetky otázky. Ak budete mať ďalšie otázky k ZRBG, môžete využiť následne uvedené servisné čísla nemeckých dôchodkových poisťovní. Tam dostanete ďalšiu radu a ďalšiu pomoc.

Nemecká spolková inštitúcia dôchodkového poistenia Tel.: 0049 (0)30-20247780	Kompetentná pre všetky štáty Telefonáty môžu byť zodpovedané aj v anglickom, poľskom a ruskom jazyku.
Nemecké dôchodkové poistenie Rheinland Tel.: 08000-100048013 (bezplatný telefón pre telefonáty občanov z tuzemska) Tel.: 0049 (0)211-937-0 (pre telefonáty zo zahraničia)	Kompetentná najmä pri bydlisku v Belgicku, Chile, Izraeli alebo Španielsku
Deutsche Rentenversicherung Nord Tel.: 0049 (0)40-5300-0	Kompetentná najmä pri bydlisku v Dánsku, Estónku, Fínsku Veľkej Británii, Kanade, Lotyšsku, Litve, Nórsku, Švédsku a USA
Nemecké dôchodkové poistenie Rheinland-Pfalz Tel.: 0049 (0)6232-17-2459	Kompetentná najmä pri bydlisku vo Francúzsku alebo Luxembursku
Nemecké dôchodkové poistenie Bayern Süd Tel.: 0049 (0)871-81-2154	Kompetentná najmä pri bydlisku v Rakúsku, na Slovensku a Českej republike
Nemecké dôchodkové poistenie Mitteldeutschland Tel. 0049 (0)361-482-4000	Kompetentná najmä pri bydlisku v Maďarsku.
Nemecké dôchodkové poistenie Knappschaft-Bahn-See Tel.: 0049 (0)234-304-23001	Kompetentná pre všetky štáty